

АСС. НИКОЛА Н. ДАНЧЕТОВИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ,
КАТЕДРА ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ФРАЗАЛНИ ГЛАГОЛИ СА ПАРТИКУЛОМ 'OFF' И ЊИХОВИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ²

САЖЕТАК. Фразални (фразеолошки) глаголи су глаголи који, за разлику од обичних глагола у енглеском језику, бивају праћени одређеном партикулом, (тј. додатком) и као такви функционишу као целина. Првобитно и основно значење глагола у таквој употреби се мења у зависности од тога који додаток га прати, па чак и од тога колико партикула се налази после глагола. Фразални глаголи су у енглеском језику веома чести (нарочито у говорном) и више се, у незваничној употреби, користе него њихови синоними. Енглески граматичари напомињу да се број фразеолошких глагола значајно повећао од средине деветнаестог века, а посебно средином двадесетог века и то понајвише у америчком енглеском. Многи фразеолошки глаголи могу да буду замењени са мало промена значења и у већини случајева, употреба фразеолошког глагола је мање формална, колоквијална и више оптерећена и обојена емоцијама него једна једина реч која је замењује.

Рад се бави дефиницијама, анализом и употребом, пре свега фразалних глагола у целини, а онда се касније усредсређује и фокусира на одређену групу истих – дакле оних фразалних глагола који као партикулу, тј. додаток имају 'off'. Паралелно се наводе и потенцијални преводи и даје пропратна анализа примера.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: глаголи, фразални глаголи, партикула 'off', српски језик, енглески језик.

¹ dzoni_gep@yahoo.com

² Рад је примљен 30. марта 2013, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 1. јула 2013.

УВОД

1. ПОЈАМ И ДЕФИНИЦИЈЕ ФРАЗАЛНОГ ГЛАГОЛА

Фразални (фразни, фразеолошки) глагол се састоји од глагола, обично једног једноставног глагола радње или покрета (као што су *go, put, take*) и партикуле (додатка), а понекад и више партикула. Партикула може бити прилог, предлог, или реч која може да делује и као прилог и као предлог. Често је значење ових глаголских фраза идиоматско и оно не може да се одреди знајући значење њихових појединачних делова. Управо због тога, фразални глаголи врло често представљају потешкоћу студентима којима је енглески други језик.

Фразални глагол је, дакле, тип глагола у енглеском језику који се понаша више као фраза него као реч. Том Мекартур у „*The Oxford Companion to the English Language*” примећује да се ови глаголи називају многим другим именима, као што су глаголска фраза, „испрекидан глагол, глагол једињења, глагол-прилог комбинација, конструкција глагол-партикула, па онда у америчком енглеском – дводелни / троделни/ глагол” (1996, стр. 772), итд. Дејвид Кристал у „*The Cambridge Encyclopedia of the English Language*”, назива овај лингвистички феномен „вишечасни глагол”, кога у ствари најбоље описује реч „лексема”, тј. јединица која може бити већа од једне речи (1997, стр. 118).

Неки граматичари, као што је Марта Колн у „*Understanding English Grammar*”, заузимају став да „фразалне глаголе дефинишу само оне комбинације које чине идиом, израз чије значење се не може предвидети на основу значења његових појединачних делова” (1998, стр. 35). То је холистички или семантички поглед, који се фокусира углавном на значење глагола комбинације (Мекартур, 1996, стр. 773).

На пример, Колн би рекла да *'go up'* у следећој реченици није пример фразалног глагола:

1) *The balloon went up into the sky,*

јер се она може преформулисати и као:

2) *Up the balloon went into the sky.*

Колн, дакле, одређује овде *'up'* као прилог који модификује глагол *'go'*.

Колн такође примењује испитивање значења фразалних глагола у следећим примерима:

'give in' може бити замењено са 'surrender';

'pull through' може бити замењено са 'recover',

'come by' може бити замењено са 'acquire' и

'break up' може бити замењено са 'end'.

Сваки, дакле, сложени глагол може бити замењен једним глаголом са истим општим значењем.

2. КОНСТРУКЦИЈА И ФОРМА

Фразални глаголи могу бити непрелазни:

The party broke up when we turned in,

или прелазни:

She put the shoes down . (She put down the shoes.)

У случају где је објекат именица која је прималац радње, тј. ако се на њој радња врши, партикула може доћи:

1) пре објекта:

I am looking for³ my keys. (~~I am looking my keys for.~~)

2) после објекта:

I have a lot of work on. (~~I have on a lot of work.~~)

3) или пре, или после објекта:

a) *The thunder woke up the children, или*

б) *The thunder woke the children up.*

Међутим, ако је објекат заменица, она долази између глагола и партикуле:

1) *She put him down, а не *She put down him.*

³ Неки сложени глаголи (као што је 'look for') су прелазни и неодвојиви. То значи да је немогуће поставити неку другу реч између глагола и његове партикуле.

3. КЛАСИФИКАЦИЈА

Мекартур у свом обрађивању фразеолошких глагола наводи да „фразални глаголи” покривају и дословну и фигуративну/идиоматску употребу (1996, стр. 773). Граматичари који деле овај Мекартуров став, класификују фразалне глаголе на основу **њихове употребе у обрасцима реченица** (синтаксичких својстава), **могућности формирања нових речи** (морфолошких особина), као и **општег значења ових глаголских комбинација** (семантичких особина).

Фразални глаголи, по Мекартуру, могу, дакле, имати и дословно и идиоматско значење. Наредни примери илуструју ситуацију где исти фразеолошки глагол има и дословно и фигуративно значење.

а) *She put down the book.* – Она је *сјусјила* књигу *доле*. (дословно)

б) *The army put down the rebellion.* – Војска је *ујушила* побуну. (фигуративно / идиоматско)

Међутим, врло је тешко направити јасну поделу између тога да ли је фразални глагол по свом значењу идиоматски, или дослован, па је стога можда најбоље прихватити предлог Д. Болинџера да се уведе још једна категорија и подела изврши на:

- *идиомајске*,
- *полу-идиомајске* и
- *дословне фразалне глаголе*.

Она графички може бити приказана на следећи начин:

Слика 4: Подела фразалних глагола по Д. Болинџеру

Одавде се види да је *'take away'* ('узети од') дословни пример фразалног глагола, јер његово значење може бити изведено и из глагола и из партикуле. Даље, *'drink up'* може бити дефинисан као полу-идиоматски пошто, иако је значење речи *'drink'* транспа-

рентно, партикула 'up' је изгубила своје примарно значење локације (нагоре, изнад=испити 'нагоре'). И на крају, 'bring about' представља у потпуности идиоматски израз, с обзиром на то да његови саставни чланови, и 'bring' и 'about', немају никакве везе са значењем самог израза.

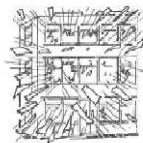
Понекад су основно и додатно значење одређеног фразалног глагола јасно повезани. Разлог томе је што су нека додатна значења заснована на метафори или слици која је директно повезана са његовим основним, или дословним значењем.

Нпр:

ДОСЛОВНО (ОСНОВНО) ЗНАЧЕЊЕ
blow up - надувати горе, тј.више =
напушити балон ваздухом

blow up = ,odivati gore,, =
дигли у ваздух зграду,
учинити да експлодира

МЕТАФОРИЧКО ЗНАЧЕЊЕ
уколико је 'to blow up' везано за нечије
понашање, преводи се као 'пући од беса'.

Слика 5: Дословно или МЕТАФОРИЧКО ЗНАЧЕЊЕ ФРАЗАЛНОГ ГЛАГОЛА

Понекад фразални глагол може постојати **само као фразални глагол са метафоричким значењем**, али се његово значење може наслутити из значења само употребљеног глагола без партикуле, нпр:

a) *The statistics looks strange. Have we slipped up somewhere?*⁴

Поред само једног дословног и/или фигуративног значења, неки фразеолошки глаголи могу имати **мноштво различитих значења у зависности од контекста**. Ево, на пример, неколико значења које фразеолошки глагол 'pick up' може имати:

1. *Pick up that book.* (покупити руком, узети)
2. *Please, pick up your room.* (очистити)
3. *The airport van picked up its passengers.* (преузети)
4. *I picked up this ring on sale.* (тек тако стећи)
5. *He picks up foreign languages fairly easily.* (стећи знања или учења)

⁴ Одавде је јасно да фразални глагол 'slip up' са значењем = направити грешку у нечему, потиче од глагола 'slip', што значи 'пасти, оклизнути се' и очигледно се ослања на сличности у негативној конотацији.

6. He *picked up* his package at the post office. (потражити)
7. She *picked up* some milk on her way home. (купити)
8. Her boss *picked up* the tab for lunch. (платити рачун)
9. He *picked up* a virus on his trip. (оболети)
10. The police *picked up* the bank robber. (притворити)

4. ЗНАЧЕЊЕ И РЕЛЕВАНТНОСТ ПАРТИКУЛЕ

С обзиром на чињеницу да се фразеолошки глаголи са партикулама формирају по аналогiji једни са другима или са другим прилошким или предлошким фразама, онда би требало да буде могуће изоловати области значења проналажењем веза између њих. Стога је потпуно легитимно запитати се шта је у ствари партикула и какво је њено **значење**.

Међутим, и ту треба бити јако опрезан. Прилошка партикула, на пример, није увек синоним за одговарајући предлог. 'Up' не значи увек 'у смеру навише' као у

I put my hands up.

Друго, неки фразеолошки глаголи су кроз време постали специјализовани. Тако се 'get up' данас у великој мери користи за 'устајање из кревета', итд.

5. ФРАЗАЛНИ ГЛАГОЛИ СА ПАРТИКУЛОМ 'OFF'

5.1. Речничке дефиниције партикуле 'OFF' На почетку, задатак проналажења значења партикуле може се једноставно решити коришћењем речника. Критички приступ је, међутим, потребан да се не бисмо заглибили у непотребне детаље. „The Oxford Advanced Learner's Dictionary” (OALD) (1974), на пример, наводи шест главних дефиниција прилошке партикуле 'off', L. Alexander у 'Longman English Grammar', наводи четири, итд.

Међутим, једну од најдетаљнијих подела значења партикуле 'off', даје Колинс Кобилд у „English Language Dictionary” (1987), где између осталих, он набраја пет основних врста, односно најбитнијих типова дате партикуле:

- 1) **Leaving and beginning** (напуштање /одлазак/ и започињање)
- 2) **Rejecting and preventing** (одбијање и спречавање)
- 3) **Stopping and Canceling** (заустављање и отказивање)

4) **Decreasing** (опадање)

5) **Finishing and Completing** (завршавање /привођење крају/ и компетирање).

У детаљнијем разматрању, набрајају се основни, тј. најчешће употребљавани фразални глаголи са партикулом 'off', и то овим редоследом:

1) **LEAVING AND BEGINNING** (напуштање и започињање):

1) **drop off** (отпасти, оставити, одвести, смањити се, 'закуцати се'/неформално/)

a) *I can drop Daisy off on my way home.* (оставити)

b) *The number of students in this course dropped off after the first test.* (смањило се)

c) *After the long drive, we dropped off and slept for 10 hours!* ('закуцати се')

2) **kick off** (започети, стартовати)

a) *They kicked off a two-month tour of the U.S. with a party in Washington.*

3) **see off** (испратити)

a) *She saw him off at the station.*

4) **set off** (кренути, активирати /експлозију/, одвојити...)

a) *He set off on another of his European pleasure tours.* (кренути)

b) *Your train sets off at 7. am.* (кренути)

c) *Two terrorists set off a bomb under president's car.* (активирати експлозију)

5) **spark off** (започети, покренути, 'запалити'/неформално/)

a) *There was a risk that the decision would spark off a conflict.*

6) **take off** (скинути /одећу/, полетети, 'одмаглити'/сленг/...)

a) *She took off the shoes and entered the room.* (скинути одећу – *гословно значење*)

b) *The plane took off on time.* (полетети)

c) *He took off in a hurry.* ('одмаглити' – сленг)

2) **REJECTING AND PREVENTING** (одбијање и спречавање):

1) **hold off** (задржавати некога или нешто, држати на дистанци; застати; оклевати)

a) *They had to hold the creditors off.* (задржавати некога или нешто)

в) *Let's hold off until we have more data.* (застати; оклевати)

2) **keep off** (држати се на одстојању; 'чувај се'; 'избегавај' /императив/)

a) *If you don't keep off the street with your bicycle, I'll take it away.* (држати се на одстојању)

3) **lay off** (отпустити /радника/; одустати; обележити - маркирати /област/; 'скинути се некоме с врата' /неформално/)

a) *The firm had to lay off 100 men.* (отпустити радника)

в) *He laid off an area for a garden.* (обележити - маркирати област)

с) *Lay off me, will you?!* ('скинути се некоме с врата' /неформално/)

4) **put off** (одложити)

a) *Don't put it off till tomorrow.*

5) **write off** (отписати-нешто или неког, дуг, итд.)

a) *We wrote off the rainy first day of the vacation.* (отписати-нешто или неког)

b) *Write the debt off from his account, please.* (отписати дуг)

3) **STOPPING AND CANCELLING** (заустављање и отказивање):

1) **break off** (прекинути)

a) *Diplomatic relations were restored after being broken off during the war.*

2) **call off** (укинути; отказати)

a) *On the eve of her departure, the strike was definitely called off, and she was sure of her flight.*

3) **let off** (дозволити некоме одсуство; испустити; ослободити обавезе)

a) *I'll let you off from work for a week.*

b) *We have been let off our homework because of the concert.*

4) **take off** (изостати са дужности, посла, итд.)

a) *Bill and I took time off from work and flew to France.*

4) **DECREASING** (опадање):

1) **cool off** (охладити главу (фиг.); 'расхладити се'; 'оладити', итд. /неформално/)

a) *We cooled off from the heat with a refreshing swim.*

b) *After the fight both men need to cool off.*

2) **fall off** ((от)пасти /дословно значење/; опасти; смањивати се, мршавити; спасти)

a) *Stock prices have fallen off.* (спасити)

b) *The number of staff meetings fell off after a few months.* (опасти)

c) *She fell off a chair.* ((от)пасти /дословно значење/)

d) *Toward the end of the dry season, the cattle fall off rapidly.* (смањивати се, мршавити)

3) **level off** (задржати исти ниво; стабилитовати се, остати стабилно)

a) *This growth in demand levelled off after 1973.*

4) **wear off** (истрошити; избледети; нестати; ишчезнути; угасити се)

a) *The drug wore off.*

b) *The effect of the aspirin wore off and her toothache had come back.*

5) **work off** ('одрадити' /посао/; 'отарасити' се нечега уз одређени напор)

a) *We should all be able to work off our stress physically.*

b) *I don't have enough money for that watch, so I'll have to work off some extra pounds.*

5) **FINISHING AND COMPLETING** (завршавање и комплетирање):

1) **finish off** (завршити задато; докрајчити)

a) *I finally finished off this homework assignment.*

2) **go off** (отићи; експлодирати; протећи по плану /неформално/; опалити; угасити се)

a) *Please stay, don't go off mad.* (отићи)

b) *The project went off smoothly.* (протећи по плану)

3) **pay off** (исплатити се; отплатити; подмитити)

a) *He had used the firm's money to pay off gambling debts.* (отплатити)

b) *That bet paid off poorly.* (исплатити се)

c) *The doctor got paid off for his service.* (подмитити)

4) **pull off** (скинути некеме /одећу/, обично на силу; успети, направити подвиг; уклонити)

a) *You pulled off a last-minute victory!* (успети, направити подвиг)

b) *We pulled this firm off the project because they overcharged.* (уклонити)

ЗАКЉУЧАК

Фразеолошки глаголи су веома чести, нарочито у говорном енглеском језику, и више се, у незваничној употреби, користе него њихови латински синоними, на пример, *use up vs. consume; gather together vs. assemble; put out vs. extinguish*. Енглески граматичари напомињу да се број фразеолошких глагола значајно повећао од средине деветнаестог века, а посебно средином двадесетог века и то понајвише у америчком енглеском. Многи фразеолошки глаголи могу да буду замењени са мало промена значења и у већини случајева, употреба фразеолошког глагола је мање формална, колоквијална и више оптерећена и обојена емоцијама него једна једина реч која је замењује. Фразеолошки глаголи и њихови именички деривати сматрају се заслужним за велики број новоскованих речи у енглеском језику. Управо ових пар наведених чињеница доприноси богатству и лепоти језика како у његовом формалном тако и у неформалном изражавању, па се стога модерни енглески језик данас не би могао замислити без фразеолошких глагола.

ПРИЛОГ

ЛИСТА ГЛАГОЛА СА ПАРТИКУЛОМ „OFF” У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ.

Back off, Blast off, Block off, Blow off, Bounce off, Break off, Bring off, Brush off, Bump off, Bundle off, Bunk off, Burn off, Buy off, Buzz off,

Call off, Carry off, Cart off, Cast off, Chase off, Check off, Choke off, Clear off, Close off, Come off, Come off it, Cool off, Cop off, Count off, Cream off, Cross off, Cry off, Cut off

Damp off, Dash off, Die off, Doze off, Drift off, Drive off, Drop off, Dry off,

Ease off

Face off, Fall off, Feed off, Fence off, Fend off, Fight off, Finish off, Fire off, Flip off, Flog off, Flounce off, Fob off, Fob off on, Fob off onto, Fob off with, Frighten off, Front off,

Get it off, Get it off with, Get off, Get off it, Get off on, Get off with, Give off, Go off, Go off with, Goof off

Hack off, Have it off, Have off, Head off, Hit it off, Hit it off with, Hive off, Hold off,

Jerk off,

Keep off, Kick off, Kill off, Kiss off, Knock off,

Laugh off, Lay off, Let off, Level off, Lift off, Live off, Log off,

Make off, Mark off, Mouth off,

Nip off, Nod off,

Pack off, Pair off, Pair off with, Palm off, Pass off, Pay off, Pick off, Pig off, Play off, Polish off, Pop off, Power off, Pull off, Put off,

Rack off, Rain off, Rake off, Rattle off, Read off, Reel off, Ride off, Ring off, Rip off, Rope off, Round off, Rub off on, Run off, Rush off,

Sag off, Scare off, Screen off, See off, Sell off, Send off, Send off for, Set off, Shake off, Shave off, Ship off, Shoot off, Show off, Shrug off, Shut off, Sign off, Sign off on, Skive off, Slack off, Slag off, Sleep off, Slice off, Slip off, Slip off to, Slope off, Slough off, Snap off, Sound off, Spark off, Spin off, Spirit off, Sponge off, Square off, Square off , Start off, Start off on, Stop off, Storm off, Strike off, Swan off,

Tail off, Take off, Tap off with, Tear off, Tee off, Tee off on, Tell off, Throw off, Tick off, Tip off, Toddle off, Top off, Toss off, Touch off, Trade off, Turn off,

Walk off, Wander off, Wear off, Work off, Write off,

Zoom off

-
- ЛИТЕРАТУРА Alexander, L. G. (1988). *Longman English Grammar*. London: Longman.
- Anastasijević, K. (1968), *Dvočlani glagol u savremenom engleskom jeziku*. Beograd.
- Bolinger, D. (1971). *The Phrasal Verb in English*. Cambridge: Harvard University Press.
- Patrick Hanks (Ed.) (1989). *Collins COBUILD Dictionary of Phrasal Verbs*. London.

John Sinclair (Ed.) (1987). *Collins COBUILD English Language Dictionary*. London: COBUILD.

Gwyneth Fox (Ed.) (1996). *Collins COBUILD Phrasal Verbs Workbook*. London.

Crystal, D. (1997). *The Cambridge Encyclopedia of Language*, Cambridge University Press.

Kolln, M. and Funk, R. (1998). *Understanding English Grammar*. 5th ed. Boston: Allyn and Bacon.

Tom McArthur (Ed.) (1992). *The Oxford Companion to the English Language*. Oxford/New York: Oxford University Press.

McCarthy M., O'Dell, F. (2004). *English phrasal verbs in use*. Cambridge University Press.

Oxford University press (2006). *The dictionary of Phrasal verbs*.

NIKOLA N. DANČETović

UNIVERSITY OF PRIŠTINA WITH TEMPORARY HEAD OFFICE
IN KOSOVSKA MITROVICA, FACULTY OF PHILOSOPHY,
DEPARTMENT OF ENGLISH LANGUAGE AND LITERATURE

SUMMARY

PHRASAL VERBS WITH PARTICLE 'OFF'
AND THEIR EQUIVALENTS IN SERBIAN LANGUAGE

Phrasal verbs are verbs that, unlike ordinary verbs in English, are accompanied by particular particles, and as such, they function as a whole. The original and primary meaning of the verb in such use varies, depending on the particle and the number of particles located after the verb. Phrasal verbs are very common in English (especially in speaking). In informal use, they are more present and used than their synonyms. English grammarians point out that the number of phrasal verbs has increased significantly since the mid-19th century, especially in mid-20th, mostly in American English. Many phrasal verbs can be replaced with another word with little change in meaning. In most cases, the use of a phrasal verb is less formal, more colloquial and more emotionally colored than a word that replaces it.

This paper deals with the definition, analysis and use of phrasal verbs in general, and then concentrates and focuses on a particular group – those phrasal verbs that are accompanied by particle `off`. Additional analysis of the examples and potential translations of certain verbs are provided along.

KEYWORDS: phrasal verbs, verbs, Serbian language, particle `off`, English language.